

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av avfallslagen

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av avfallslagen (RP 248/2018 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till miljöutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Ella Särkkä, miljöministeriet
- forskningsdirektör Martti Virtanen, Konkurrens- och konsumentverket
- verkställande direktör Riku Eksymä, Cirkulärkraft Finland rf
- specialsakkunnig Tuulia Innala, Finlands Kommunförbund
- affärsområdesdirektör Henri Pesonen, Delete Group Oy
- verkställande direktör Markku Illikainen, Kiertokaari Oy
- Executive Chairman, Partner Martti Malmivirta, Korkia Consulting Oy
- direktör för samhällskontakter Jorma Mikkonen, Lassila & Tikanoja Oyj
- direktör Tommi Toivola, Finlands näringsliv rf
- chef för lagstiftningsärenden Tiina Toivonen, Företagarna i Finland rf
- verkställande direktör Otto Lehtipuu, Miljöindustrin och -tjänster YTP rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- arbets- och näringsministeriet
- Finsk Energiindustri rf.
- Finlands naturskyddsförbund rf

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utgångspunkter för den föreslagna lagstiftningen. Syftet med propositionen är i enlighet med regeringens strategiprogram att främja konkurrensen inom avfallshantering, öka transparensen i fråga om kommunens skyldighet att ordna avfallshantering i andra hand och att också i övrigt skapa bättre förutsättningar för företagsverksamhet. Den aktuella ändringen utgör en fortsättning på 2018 års ändring där de kommunala avfallshanteringsbolagens ansvar och verksamhet på mark-

Utlåtande EkUU 61/2018 rd

naden avgränsades. I propositionen föreslås regler för bland annat en dataplattform för avfall och biflöden och användningen av plattformen och om lämnande av information till plattformen. Det föreslås också att det i avfallslagen tas in bestämmelser om Motiva Oy:s skyldighet att upprätthålla och utveckla dataplattformen och om myndigheternas rätt att få de uppgifter ur plattformen som är nödvändiga för att de ska kunna sköta sina uppgifter. Vidare föreslår regeringen preciseringar av förutsättningarna för att ingå avtal som anknyter till kommunens skyldighet att ordna avfallshantering i andra hand och om principerna för den avfallsavgift som ska tas ut för tjänster som ordnas med stöd av skyldigheten att ordna avfallshantering i andra hand.

Ekonomiutskottet anser att ändringarna enligt propositionen tillsammans med 2018 års ändringar förtydligar arbetsfördelningen mellan offentliga och privata aktörer inom avfallshantering och förbättrar verksamheten på avfallshanteringsmarknaden. Därför tillstyrker utskottet att propositionen godkänns utan ändringar, men instämmer också med den oro som uttryckts vid utfrågningen av sakkunniga över hur de nationellt ganska heterogena behoven av avfallshantering och tjänsteutbudet ska kunna täckas med en enhetligt lagstiftning som tillämpas i hela landet.

Gränsvärden. Regleringens syfte är att säkerställa att kommunens skyldighet att ordna avfallshantering i andra hand används endast när marknaden faktiskt inte kan tillhandahålla tjänsten. Den elektroniska plattformen ska användas om behovet av kommunens andrahandstjänster överskrider 1 000 euro per år och under en treårig övergångsperiod 2 000 euro per år. Ekonomiutskottet påpekar att dessa gränsvärden gäller företagets årliga kumulation av avfall; beräkningen nollställs inte enligt enskilda arbetsobjekt eller entreprenader. Denna avgränsning är tydlig, menar utskottet. Att definiera gränserna som eurobelopp är entydigt och beror inte på hur man tolkar verbala definitioner. Men en svårighet utpekats, nämligen den att det kan vara svårt för avfallsinnehavaren — i synnerhet ett nytt företag — att på förhand bedöma värdet på den avfallshantering som behövs.

Tidsfrist. Utskottet ser det som motiverat att det föreskrivs att avfallsinnehavaren ska vänta 14 dagar innan det kan anses visat att det råder en brist på marknaden. Ett tidsfönster på 14 dagar möjliggör att systemet kan inkludera också sådana små aktörer som inte har administrativa resurser att följa upp marknadsplatsen på daglig bas. Väntetidens skälighet för avfallsinnehavaren bör bedömas utifrån att anmälan kan göras redan i förväg när ett avfallsgenererande projekt kanske först är under planering.

Bokföring. Att verksamheten inom ett kommunalt avfallshanteringsbolag fördelas i direktupphandling utan anbudsförfarande, verksamhet på marknadsmässiga villkor och andrahandstjänster bör gå att konstatera obestridligt. Vid ekonomiutskottets utfrågning av sakkunniga har det uttryckts oro över att rapportering endast genom dataplattformen inte ger en helhetsbild av andrahandstjänsternas andel i den kommunala avfallsanläggningens verksamhet.

Utskottet ser det som viktigt att det i bokföringen eller dataplattformen publiceras heltäckande och öppet tillgänglig information om årligen mottaget avfall och hanteringssätt. Att informationen är offentlig har betydelse också med avseende på uppföljning av den cirkulära ekonomins marknad, ökning av investeringar och utveckling av nya hanteringsmetoder.

Utlåtande EkUU 61/2018 rd

Sammanfattande kommentarer. Med beaktande av allt det som nämnts ovan ser ekonomiutskottet det som viktigt att den elektroniska marknadsplatsen genomförs utan dröjsmål. Utskottet ser det som klarlagt att marknadsplatsen kommer att öka transparensen och effektivisera logistikkedjor och konkurrens inom hela sektorn mer allmänt. Särskilt användbar kan marknadsplatsen väntas vara vid bedömning av marknadsbrist enligt 15 § i upphandlingslagen.

Ekonomiutskottet ser i den föreslagna regleringen vissa definitioner och gränsdragningar vars effekter är svåra att förutse. Men de föreslagna reformerna går ändå i rätt riktning. Till den del de nya avgränsningarna eller definitionerna i praktiken visar sig vara oändamålsenliga eller medför marknadsstörningar, bör statsrådet vidta behövliga lagstiftningsåtgärder. Då bör det ändå noteras att planeringen och anordnandet av byggandet och upprätthållandet av en infrastruktur för avfallshanteringen är ett långsiktigt arbete där lagstiftaren ska eftersträva balans mellan å ena sidan regleringsmiljöns förutsägbarhet och ändring av erkänt oändamålsenliga normer och å andra sidan också mellan verksamhet till självkostnadspris eller med offentligt stöd, och vinstdrivande funktioner.

Ekonomiutskottet påminner om att höjs återvinningsgraden ytterligare, måste det till också helt nya initiativ utöver de nu föreslagna ändringarna. Även om de offentliga aktörerna har verksamhetsmodeller och lösningar som i allt större omfattning är framåtblickande, är trots allt de privata aktörernas nya insatser den mest sannolika plattform som för den cirkulära ekonomin framåt och genererar innovationer. Vi måste se till att skapa en fri och samarbetsinriktad omvärld för marknadsdriven avfallshantering med fokus på förutsebar lagstiftning som erbjuder nya möjligheter.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 61/2018 rd

Helsingfors 10.1.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Martti Mölsä blå
vice ordförande Harri Jaskari saml
medlem Harry Harkimo liik
medlem Petri Honkonen cent
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Lauri Ihalainen sd
medlem Markus Lohi cent
medlem Lea Mäkipää blå
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Arto Pirttilahti cent
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Ville Skinnari sd
medlem Antero Vartia gröna
ersättare Lasse Hautala cent.

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller.

Utlåtande EkUU 61/2018 rd

Avvikande mening

AVVIKANDE MENING

Motivering

I propositionen 248/2018 rd föreslås att det ska inrättas en separat dataplattform för anordnande av företagens avfallstjänster.

Propositionen har samband med ändringar i upphandlingslagen (EkUB 31/2016 rd—RP 108/2016 rd) och avfallslagen (MiUB 4/2018 rd—RP 195/2017 rd). Det grundläggande problemet med dessa propositioner är en alltför låg gräns för anknutna enheter för försäljning till utomstående. Den fastställdes lägre än minimigränsen i direktivet. Det behövs en total översyn av avfallslagen och ställningen för den kommunala avfallshanteringen bör stärkas. De ändringar som den nuvarande regeringen har gjort i avfallslagen bottnar i att stärka positionerna för den privata avfallssektorn. Att främja företagsverksamhet genom reglering av avfallssektorn bör vara sekundär i relation till miljö- och hälsoskyddet. Dessutom äventyras målen för cirkulär ekonomi i ett läge där den kommunala avfallshanterings ställning fortlöpande försvagas. Finlands återvinningsgrad är låg på grund av bland annat ständiga lagändringar med påföljande splittring av ansvar och handlingsramar och ineffektiv separat insamling av returmaterial.

Datapattformen kan underlätta mötet mellan avfallsinnehavare och de som tillhandahåller avfallshantering. I den föreslagna formen medför ändringarna i avfallslagen en oskälig ökning av den administrativa bördan för företag och kommuner och kan rentav vara skadliga för miljön om en alltför snarig byråkrati leder till att särskilt mindre företag frestas deponera avfall i naturen.

I det inledande skedet bör användningen av datapattformen därför vara frivillig. På så sätt blir det möjligt att finna en tjänsteleverantör för de företag vars avfallsmängder är betydande och inom vilkas områden det finns företag som tillhandahåller avfallshantering. Men för företag i områden där det faktiskt inte finns annan avfallshantering än den som tillhandahålls av det kommunala avfallshanteringsbolaget eller vars avfallsmängder är förhållandevis små, blir den administrativa bördan inte oskälig, och avfallshanteringen behöver inte i onödan fördröjas och försvåras. Begäran om avfallshantering i andra hand bör också framöver vara en tillräcklig indikation på att det inte finns andra tjänsteleverantörer.

Villkoren för användningen av datapattformen är också alltför strikta. En gräns på tusen euro per år för tjänster är av helt annan storleksklass än gränserna i upphandlingslagen. Gränsen bör vara betydligt högre, minst 10 000 euro per år.

Det nya 3 mom. i 78 § i propositionen är obehövligt eftersom det motsvarar nuläget. Också nu ska avfallsavgiften för kommunal avfallshantering i andra hand täcka kostnaderna för ordnandet av avfallshanteringen, så den nya regleringen behövs inte i detta avseende.

Avvikande mening

Vi föreslår

Utlåtande EkUU 61/2018 rd
Avvikande mening

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 10.1.2019

Hanna Sarkkinen vänst
Laura Huhtasaari saf
Lauri Ihalainen sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Ville Skinnari sd